

Kaikki pelaa!

Teksti: Sauli Heikkilä

– Mauno Järvelä ja Näppärit

Liki kolmekymmentä vuotta sitten Mauno Järvelä aloitti vastaiskun musiikkikoulutuksen testaamiseen ja kilpailemiseen perustuvaa opetusta vastaan. Sen seurauksena syntyi Näppärit-metodi. Nyt näppäriryhmiä, joissa kaikki pääsevät soittamaan, on ympäri Suomea. Järvelä kutsuttiin Sibeliuksen Akatemian kunniatohtoriksi toukokuussa tapahtuneessa promootiossa.

Tuonna 1949 syntynyt Mauno Järvelä aloitti soittoharrastuksen 7-vuotiaana. Harrastus johti klassisen musiikin opiskeluun Sibeliuksen Akatemiassa, josta hän valmistui viulistiksi 1975. Suomen Kansallisoopperan ja Radion sinfoniaorkesterin kautta hän päätyi lopulta Kokkolan orkesterin konserttimestariksi. Veren perintö piti Järvelän kuitenkin tiukasti kiinni pelimannimusiikissa ja perinteen jatkaminen tuntui jo tuolloin tärkeältä. Lisäksi musiikkimaailmassa jokin kiusasi Järvelää ja jotain oli tehtävä.

– Minua huolestutti se, että ne jotka halusivat musiikkia harrastaa, pyrittiin

valitsemaan, muistelee Järvelä. Testattiin, luokiteltiin, kilpailtiin ja arvioitiin.

Järvelä halusi antaa kaikille mahdollisuuden ja kiirehti lisäämään, ettei hän toki ollut ensimmäinen. **Zoltán Kodály** oli sitä mieltä, että epämusikaalisuutta ei ole olemassa. Ja samoilla linjoilla oli suzuki-menetelmän kehittäjä **Shinichi Suzuki**. Järvelä ryhtyi pitämään näppärikursseja Perhojokilaakson kansanopistossa. Ensin yksi, sitten kaksi ja kolme iltaa viikossa. Lopulta 80-luvun puolivälissä hän ryhtyi päätoimiseksi opiston musiikinopettajaksi. Toimensa ohella hän opetti myös Keski-Pohjanmaan konservatoriossa ja Kaustisen musiikkilukiossa.

Vuosikymmenien sinnikäs työ on alkanut kantaa hedelmää ja näppäri-ideologia on levinnyt eri puolille Suomea lyhytkurssien muodossa. Näppäriryhmiä käynnistellään jo useissa musiikkiopistoissa ja menetelmää käytetään jossain muodossa muun muassa Kokkolan ja Oulun konservatorioissa sekä Sibeliuksen Akatemian pedagogisessa koulutuksessa. Lisäksi Järvelä on tehnyt paljon pohjoismaista yhteistyötä ja käynyt luennoimassa aiheesta aina Etelä-Afrikkaa myöten.

Vaikka hyvät tulokset ovatkin lisänneet metodin suosiota, ei kilpailu kilpailuyhteiskunnassa hevillä lähde musiikkikoulutuksestaan.

Näppärit-metodissa tärkeintä on soittamisen ilo ja yhdessä tekeminen. Soittajia ei testata, eikä karsita vaan kaikki ovat tervetulleita, mitä nuorempana, sen parempi. Viulu on keskeinen soitin, mutta muitakin soittimia soitetaan. Ohjelmisto on monipuolista, joskin kansanmusiikki on keskeisellä sijalla. Näppäriyhmiä järjestetään eri puolilla Suomea musiikkiopistoissa.

– Vaikka sanotaan, että musiikkiopistojen päätehtävä on luoda hyvä musiikkisuuhde, tahdotaan keskittyä liikaa kilpailuihin, harmittelee Järvelä. Ainahan se voittaja löytyy, mutta toiseksi tullut ei olekaan mitään. Kansainvälistyvässä maailmassa on kilpailu aina vain kovempaa. Joissakin maissa saattaa alle kouluikäisten harjoittelu olla jo lähes täyspäiväistä. Yhtä viulistiin paikkaa saattaa olla hakemassa toista sataa hakijaa. – Onko siinä mitään järkeä, kysyy Järvelä. Musiikin pitäisi olla yhteisöllinen, kaikki rajat ylittävä yhdessä tekemisen väline.

Ja rajoja ei näppäreissä todellakaan ole. Näppäriryhmässä jokaiselle löytyy omia taitoja vastaava rooli. – Kun viuluilla ja selloilla vedetään, kaikille löytyy rooli ja lavalla voi olla kuinka paljon väkeä vaan, innostuu Järvelä. Kaustisen mukulamatineassa oli lavalla yhtäaikaan opettajat mukaanlaskettuna 512 soittajaa!

Viulu on keskeinen soitin, mutta soitetaan ryhmissä muitakin soittimia ja onpa lasten vanhemmista löytynyt joissakin ryhmissä vielä komppiryhmiäkin. Laulu on myös tärkeässä asemassa. Laulussa ei niinkään etsitä kuorosointia vaan meini on enemmän yhteislaulun omaista. Näin eivät taidot ole rajoite, vaan kaikki ovat mukana. – Urheilussa on lanseerattu kaikki pelaa -ideologiaa. Eräs äiti oli valittanut yleisönosastolla, että hänen kentän reunalle seisomaan jääneen poikansa kohdalla se ei toteutunut ja kehoittikin joukkuetta ottamaan mallia näppäreistä, nauraa Järvelä.

Näppärimenetelmä ei kuitenkaan tarkoita, että soitettaisiin vain helppoa materiaalia, vaan sitä, että jokainen soittaa sellaisia stemmoja, mihin pystyy. Ohjelmisto on pitkälle kansanmusiikkia Perhojokilaaksosta, mutta onpa soitettu jopa klassistakin materiaalia. Ulkomaan vierailuilta on tarttunut myös mukaan musiikkia. Lauluista on merkittävä osa Mauno Järvelän tekemiä. Tällä hetkellä hän työstää Kulttuurirahaston apurahan turvin kertyneestä aineistosta opetusmateriaalipakettia.

Musiikkikoulutuksesta ajatellaan usein niin, että niistä joiden taito ei riitä am-

matiksi asti, tulee valistunutta konserttityleisöä. Järvelä epäilee, että kilpailun hävinneet kyllä kiertävät konserttitalit kaukaa. Näppäreissä tärkeintä on yhdessä tekemisen ilo ja se kulkee mukana koko elämän. Ryhmien sisällä voi soittotaitoaan kehittää vaikka kuinka pitkälle, jos intoa riittää.

Miksi musiikin harrastaminen ylipäätään on tärkeää? Järvelän mukaan on rajattomasti tutkimuksia ja esimerkkejä musiikin merkityksestä yhteisölle kautta historian. Omakohtaisena kokemuksena hän mainitsee Korppoon kesäpaikassa vietetyt juhannusjuhlat, johon hän meni perheineen aluksi soittelemaan. Nyt perinne on muuttunut sellaiseksi, että kaikki laulavat saaristokappaleita täysillä. – Ollaan sellaisessa murrosvaiheessa, että henkinen pääomittaminen on nostettava tärkeämpään rooliin, taide ja musiikki, Järvelä painottaa. Mutta tällä hetkellä ei ole yhteiskunnassa määrärahoja koko kansan musiikkisivistämiselle.

Vaikka erilaiset television laulukilpailut ovatkin lisänneet lauluharrastusta, ei Järvelä silti lämpene kilpailuille. Hänen mukaansa ne standardisoivat musiikkia. Samoin kuin klassisetkin kilpailut. Edes Kaustisen Konsta-kilpailu ei saa armahdusta. – Kannattaisin enemmän sellaista kosmoskynä-palkitsemista. Ne summat ovat liian suuria. Eikä ainakaan joka vuosi pitäisi kilpailla, arvelee Järvelä.

Tasapäistymistä on tapahtunut myös kansanmusiikin alueella. Järvelä muistelee Kaustisen ensimmäistä festivaalia 1968. Esiintyjiä oli valtavan rikas kirjo. Paikalliset erityispiirteet pitäisi saada esille ja elpymään siellä, missä ne ovat kadonneet. Sen vuoksi kaikilla musiikinopettajilla pitäisi olla hyvä kosketus myös pelimannimusiikkiin. Järvelä pitää surullisena, että kansanmusiikkia ja taidemusiikkia on yritetty vääntää erilleen huolimatta kolmensadan vuoden rinnakkaisesta historiasta Suomessa. Niillä olisi Järvelän mielestä hyvin paljon annettavaa toisilleen. Onneksi on sellaisia henkilöitä, kuin Pekka Kuusisto.

Mauno Järvelä ei ylipäätään pidä loke-roimisesta. – Esimerkiksi sanalle rytmimusiikki pitäisi äkkiä keksiä uusi termi! Mitä

Sauli Heikkilä

Mauno Järvelä (s. 1949) viulisti ja musiikkipedagogi

Sibelius-Akatemia 1969–1975

Orkestereita:

Suomen kansallisoopperan orkesteri
Radion sinfoniaorkesteri
Kokkolan orkesteri
Järvelän pelimannit
Kankaan pelimannit
JPP
Tango-orkesteri Unto

Palkintoja:

Lastenkulttuurin valtionpalkinto 1986
Yrittäjä-Jussin kulttuuripalkinto 1987
Cygnaeus-palkinto 1993
Kaustisen kulttuuripalkinto 1997
Kolmivuotinen taiteilija-apuraha 2000
Keski-Pohjanmaan liiton kulttuuripalkinto 2000
Pro Finlandia -mitali ja Suomi-palkinto 2004
Puu kulttuurissa ry:n Luonnotar-palkinnon 2009
Ruotsin pohjantähden ritarikunnan 1. luokan ritarimerkki 2010
Sibelius-Akatemian kunniatohtori 2012

on joku Stravinskin Kevätuhri muuta, kuin rytmimusiikkia?

Jos Mauno Järvelä olisi diktaattori, niin millaisen musiikkikasvatusjärjestelmän hän loisi?

– Sellaisen, jossa lopputuloksena hämmästyttä ei aiheuttaisi se, että joku osaa soittaa – niin kuin nykyään – vaan se, että joku ei soita.

Lisätietoja: Soita ja laula kuin näppäri! Näppäripedagogiikan toteutuminen lyhytkursilla

Sirja Mikkosen Jyväskylän yliopistossa maaliskuussa 2012 tehty musiikkikasvatuksen kandidaattitutkielma, löytyy internetistä.